

Bemærkninger til forslaget

Formålet med forslaget

Formålet med beslutningsforslaget er at pålægge regeringen at afholde en vejledende folkeafstemning, der kan tjene som orientering for regeringen om, hvorvidt den danske befolkning ønsker, at regeringen skal arbejde for eller imod Tyrkiets optagelse som medlem af EU.

Forslaget pålægger dermed regeringen at fremsætte et lovforslag om afholdelse af en vejledende folkeafstemning med følgende afstemningstema: »Bør den danske regering arbejde for at modvirke, at Tyrkiet optages som medlem af Den Europæiske Union?«

Baggrund og historik

Mange danske vælgere oplever en voksende afstand til de folkevalgte, bl.a. som følge af den stigende integration mellem EU-landene, der har medført, at flere beslutninger træffes uden for Danmarks grænser. Det kan føre til afmagt over for de beslutninger, der træffes på såvel det politiske plan som af de administrative myndigheder. Det bidrager desværre også til en manglende folkelig interesse i den demokratiske proces og kan på længere sigt være medvirkende til, at det demokratiske system ikke længere er i stand til at forny sig selv gennem folkeligt engagement og involvering. Mange har peget på brug af folkeafstemningsinstituttet som en virksom måde til at få befolkningen til at interessere sig for og deltage i den politiske proces, idet folkeafstemninger ansporer folk til at tage del i de politiske beslutninger og tage et medansvar for samfundsudviklingen.

Allerede under forarbejderne til den nuværende grundlov forudsås det, at der kunne blive behov for vejledende folkeafstemninger uden egentlig grundlovshjemmel. Alf Ross, der var datidens førende statsretsekspert, skrev herom i et memorandum til grundlovsbetænkningen i 1953 (Betænkning nr. 66/1953 s. 176 ff.):

»Det kan tænkes, at der opstår spørgsmål, som repræsentationen er betænkelig ved at afgøre i kraft af sit almindelige mandat. Den er måske selv i tvivl om,

hvorledes sagen bør afgøres, og betænkelig ved at påtage sig ansvar herfor. Dette kan især tænkes at forekomme ved spørgsmål, der ikke står i typisk forbindelse med de interesser og ideer, der i første række afspejler den politiske inddeling, og hvor derfor repræsentationens politiske sammensætning ikke med sikkerhed kan antages at afspejle befolkningens indstilling netop til dette spørgsmål. De politiske partier er måske selv splittede« ... »I sådanne tilfælde kan det være rimeligt at give repræsentationen adgang til at befri sig for ansvaret og gennem en appel til folket at skaffe sig det fornødne grundlag for en afgørelse.«

Netop ved en så vidtrækkende politisk overvejelse som den om Tyrkiets eventuelle optagelse i EU er der, jf. nedenfor, tvivl og splittelse inden for de forskellige politiske partier. Ingen af de politiske partier er hidtil gået til valg på et krav om, at Tyrkiet skal optages i EU. Der er derfor gode argumenter for at inddrage befolkningen i afgørelsen om, hvilken stilling den danske regering skal indtage på Danmarks vegne.

Folkeafstemning med eller uden grundlovshjemmel

Folketinget kan til enhver tid beslutte, at der skal afholdes en vejledende folkeafstemning i Danmark. Der er ingen begrænsninger i emnekredsen for vejledende folkeafstemninger. Af de i alt 16 landsdækkende folkeafstemninger, der har været afholdt her i landet, har to været vejledende. Der har her i landet været afholdt seks EU-relaterede folkeafstemninger. Den første var i 1972 om Danmarks medlemskab af EF. Den anden var en vejledende afstemning om Fællesakten i 1986, den tredje om Maastrichttraktaten i 1992, den fjerde i 1993 om Edinburghafgørelsen. Den femte var om Amsterdamtraktaten i 1998, og den sjette var euroafstemningen i 2000. Foruden Danmark har kun seks af de »gamle« EU-lande (EU-15) afholdt folkeafstemninger om EU-relaterede emner, mens de ti lande, der opnåede medlemskab af EU i 2004, alle på nær Cypern, har afholdt folkeafstemning om medlemskab af EU.

De fleste folkeafstemninger i EU-landene om EU-relaterede spørgsmål har drejet sig enten om, hvorvidt